

פצוע דכא כהן (יבמות ע"ו)

גליון 340

בדף ע"ו ע"א בעו מיניה מרב ששת פצוע דכא כהן מהו בגיורת ומשוחררת, בקדושתיה קאי ואסיר או דילמא לאו בקדושתיה קאי ושרי. א"ל רב ששת תניתוה פצוע דכא ישראל מותר בנתינה, ואי ס"ד בקדושתיה קאי אקרי כאן לא תתחתן במ. אמר רבא אטו התם משום קדושה ולא קדושה הוא, דילמא מוליד בן ואזיל פלח לעבודת כוכבים, וה"מ בהיותן עובדי כוכבים, כי מגיירי בישראל שרו ורבנן הוא דגזרו בהו, וכי גזרו בהו רבנן בהנך דבני אולודי וכו' אלא כי גזור רבנן בכשרים, בפסולים לא גזור רבנן. הדר אמר רבא לאו מילתא היא, בהיותן עכו"ם לית להו חתנות, נתגיירו אית להו חתנות.

שאלו את רב ששת האם כהן שהוא פצוע דכא אסור בגיורת שיש לה דין זונה, דדילמא היות והוא פצוע דכא ואינו ראוי לבוא בקהל ירדה קדושת כהן שיש בו ומותר בזונה. ואמר רב ששת שבברייתא מבואר שפצוע דכא ישראל מותר בנתינה, והרי יש איסור דאורייתא דלא תתחתן במ בנתינה, ואם פצוע דכא הותר בה, סימן שירדה ממנו קדושת ישראל שיש בו, וה"ה בכהן שירדה קדושתו ויהא מותר בגיורת.

ודחה רבא דהדין דאורייתא של לא תתחתן במ הוא בגויה, ומשום עבודה זרה, ואינו קשור לקדושת ישראל שיש בו. ובאופן שנתגיירו יש רק איסור דרבנן לקחתה, ורבנן לא גזרו בפסולים, וממילא פצוע דכא כהן מותר בנתינה. ואין מזה ראייה שירדה קדושתו.

וחזר בו רבא דהלאו של לא תתחתן במ לא מיירי בגויה אלא בגיורת. ולפי"ז חזרה ראית רב ששת למקומה, דהא פצוע דכא מותר בנתינה שהתגיירה למרות שאסורה מן התורה, וע"כ דלאו בקדושתיה קאי. וממילא ה"ה כהן פצוע דכא יהיה מותר בגיורת.

היוצא מן הסוגיא דהדין של פצוע דכא כהן תלוי אם הלאו דלא תתחתן במ הוא בגיותם או בגירותם, דל"ק דרבא דהלאו בגיותם אין ראייה שפצוע דכא כהן מותר בגיורת וספיקא לחומרא. ולל"ב דרבא חזר בו וס"ל דבגירותם נאמר לא תתחתן במ אז מוכח דפצוע דכא כהן מותר בגיורת.

הרמב"ם פסק (פ"ט"ז איסור"ב ה"א) ואפילו כהן שהוא פצוע דכא מותר לישא גיורת ומשוחררת. והביא המגיד משנה את סוגיין דאפשיטא בעיין דפצוע דכא כהן מותר בגיורת דלאו בקדושתיה קאי. ואע"ג דהא דרבא בתרייתא לאו הלכתא היא לדעת רבינו וכמו שנתבאר פי"ב (הכ"ב) דנתינים כיון שנתגיירו מותרין דבר תורה וכסברא קמייתא דרבא מ"מ כיון דרב ששת הוה פשיט ליה להתיירא ורבא דהוה דחי ליה הדר ביה מ"מ קיי"ל כהתיירא ומותרין בגיורת וכו'.

והיינו דשיטת הרמב"ם לכאורה סותרת את היוצא מסוגיין, דהרמב"ם פסק דהלאו דלא תתחתן בהם הוא בגיותם כל"ק דרבא ובכל זאת פסק כל"ב דרבא שפצוע דכא כהן מותר בגיורת. ושיטתו צ"ב, דאם הלאו הוא בגיותם, ופצוע דכא מותר בנתינה כשהתגיירה שאיסורה מדרבנן, אין ראייה שירדו מקדושתם, ומהיכי תיתי להתיר פצוע דכא כהן בגיורת.

איברא דבעל המאור (דף כ"ד ע"ב לדפי הרי"ף) כתב דבדף ע"ט מבואר דלא כמסקנת רבא בסוגיין, ונתינים אסורים בגירותם רק מדרבנן, הלכך פצוע דכא ישראל מותר בנתינה ופצוע דכא כהן אסור לכתחילה בגיורת דלמא בקדושתיה קאי וכו'. הרי שפסק הבעל המאור לחומרא היות וקיי"ל כל"ק דרבא דלא תתחתן במ בגיותם קאי. וקשה אמאי פסק הרמב"ם אחרת.

וכן הקשה בחי' הרשב"א בסוגיין דהיות והרמב"ם פסק כסברא ראשונה דרבא, דלא תתחתן בגיותם הוא מנא ליה להתיר גיורת לפצוע דכא כהן. ומנא ליה דפצוע דכא לאו בקדושתיה קאי, דהא רבא לסברא קמא הוה סלקא דעתיה למימר דבקדושתיה קאי ופצוע דכא כהן אסור בגיורת.

ובפירוש רבינו אברהם מן ההר כתב דהרמב"ם פסק דלא תתחתן בגיותם קאי ולענן בעיין פסק לקולא דפצוע דכא לאו בקדושתיה קאי, במה שאסרו מדבריהם כגון נתינה וגירות ומשחררת אבל בממזרת שאסורה מן התורה פסק לחומרא. וטעמא דמילתא דבעיין לא איפשיט, ובמה שאסור מן התורה אזלינן לחומרא אבל ספק ממזרת מדאורייתא שריא וכו'.

למד רבינו אברהם מן ההר ברמב"ם שפסק כל"ק דרבא דבאמת נשארה השאלה של פצוע דכא כהן בעיא דלא איפשטא. ולכן הקל באיסורין דרבנן והחמיר באיסורין דאורייתא. ונקט דהאיסור של כהן בגירות הוא איסור דרבנן.

אלא דהיא גופא קשיא מנין דגירות אינה אסורה לכהן אלא מדרבנן. והרמב"ם פסק (פי"ח איסו"ב ה"ג) דגירות אפי' שנתגיירה פחותה מבת ג' שנים הואיל ואינה בת ישראל הרי זו זונה ואסורה לכהן. וכתב שם במגיד משנה דדעת הרמב"ם דהוי בכלל זונה דקרא וילפינן לה בגמ' בקידושין מקרא דיחזקאל. ומשמע שלמד דהוי זונה מדאורי' ולא מדברי קבלה. אלא שחילק דאיסור גירות אינו מפורש ואינו שוה בכל דלא כממזרת. ואולי למד רבינו אברהם מן ההר ברמב"ם שאינו אלא דברי קבלה ולא דאורייתא.

ובערוך לנר כתב דגירות אסורה כי נבעלה בנכריותה כמבואר ברש"י (בדף ס"א וע"ו), וא"כ אינה אסורה אלא מספק דשמא נבעלה וספק דאורי' לחומרא. ונקט הערוך לנר דהרמב"ם ס"ל כרש"י ולכן כיון דלא נפשטה הבעיא אי בקדושתיהו קיימי, ודאי זונה אסורה מדהוי ספק אחד אבל בגירות הוי ספק ספיקא דילמא לא נבעלה וגם אם נבעלה אולי לא בקדושתיהו קיימי ולכן פצוע דכא כהן מותר בגירות, ובממזרת דליכא אלא חד ספק אסור.

אמנם בחי' הגר"ח (ריש מס' מכות) כתוב דחלוק הדין דפסול כהונה מהדין דפסול קהל, דכהן פצוע דכא פסולו מפקיעו מקדושת כהונה ולכן הוא מותר בגירות. אבל בנוגע לממזרת שהוא איסור קהל גם פצוע דכא נחשב קהל דאין פסולו מפקיעו מכלל קהל אלא יש לו פסול ויש אופנים שפסולים מותרים לבוא זה בזה. ולכן למרות שפצוע דכא כהן מותר בגירות אפי' שהוא איסור דאורי' לכהן כשר אבל בממזרת הוא אסור כי כלפי דיני פסולי קהל נשאר הפצוע דכא בכלל קהל.

ובשיעורי רבי דוד כתב לחלק דפצ"ד אינו פסול הגוף אלא ביאתו אסורה לקהל, ולגבי איסורי קהל בעינן פסול הגוף להתירו בהם משא"כ איסורי כהונה אינם פסולי הגוף אלא איסורי ביאה בעלמא ולכן פצוע דכא שביאתו אסורה לבוא בקהל חשיב לגבי איסורי ביאה שהוא לא בקדושתיה ולכן אינו אסור באיסורי כהונה. והנה בהא דפקעה קדושת הכהן כשהוא פצוע דכא נחלקו האחרונים עד כמה פקע דין כהונתו. בחלקת מחוקק (אבן העזר ריש סי' ה') כתב דה"ה גרושה וחללה אין לו איסור, וכן אין עליו שום קדושת כהן כגון ליטמא למתים ולישא כפיים, והוי כזר בעלמא. והקשה דברמב"ם (הל' ביאת מקדש) משמע שפצוע דכא הוא כהן בעל מום. ואע"ג דתנן בריש פרק הערל דכהן פצ"ד אוכל בתרומה, תרומה שאני דאפי' עבדים אוכלים בתרומה. אבל בבית שמואל (שם) כתב דלישא גרושה וחללה אסור דרק גירות מותרת דאיסורה אינו מפורש (אלא ילפינן מקרא דיחזקאל דגירות בכלל זונה). והבית מאיר כתב דאינו מותר אלא לענין קדושת הזיווג אבל לענין שאר דברים לא (וכמו שפצ"ד ישראל ודאי לא הוי כנכרי).

וכתב בשיעורי רבי דוד דעל פי ביאורו הנ"ל שיש פסול הגוף ויש איסורי ביאה ניתן לבאר את שיטת הבית שמואל שחילק בין איסור גרושה וחללה שמפורשים בקרא לבין איסור גירות, דאלה המפורשים בקרא הוו פסולי הגוף ועד כמה שהכהן פצ"ד אין בו פסול הגוף והוא כהן גמור אסור לו לבעול אשה שיש בה פסול הגוף אבל גירות שאין איסורה מפורש לא הוי אלא איסור ביאה ולכן פצ"ד שיש לו איסור ביאה בקהל הרי שירדה קדושתו לגבי איסורי ביאה ולכן מותר הוא בגירות.

אבל לפי הגר"ח כלפי קדושת כהונה הפסול של הפצ"ד פוגם בקדושת הכהונה שבו ולכן קשה לחלק בין גירות לגרושה. אבל עכ"פ אפשר לומר כדברי הבית מאיר שהפסול בקדושת כהונה הוא רק כלפי דיני אישות ולא נוגע לנשיאת כפיים ואכילת תרומה וקדשים.